

HADİS ARAŞTIRMALARINDA USÛL

Dr. Fahri Hoşab, İlahiyât Yayınları, Ankara, 2019, 154 Sayfa,

Sertifika No: 33205, ISBN 978-605-80740-6-4

Aysun KÖK*

Dr. Fahri Hoşab'ın hazırladığı ve editörlüğünü Dr. Öğretim Üyesi Veli Aba'nın yaptığı "**Hadîs Araştırmalarında Usûl**" isimli eser hadîs alanında yapılan lisansüstü araştırmalara dair bilgi, tecrübe ve tavsiyeleri ihtiva etmektedir.¹ Eser; **Giriş** ve **Sonuç** kısmı dışında üç ana bölümden oluşmaktadır.

Kitabın giriş kısmında **Hadîs İlminin** tanımı yapılmış ve **oluşum safhaları** kısaca açıklanmıştır. "**Tasnif Dönemi**" adı verilen evreden sonra hadîs rivayetlerinin sened ve metin olarak güçlendirilmesi maksadıyla yapılan çalışmalardan ve bu çalışmalardan sonra ortaya çıkan yeni ilim dallarından bahsedilmiştir.

Eserde, bir hadîs araştırmasının geçirmiş olduğu safhaların ilk adımı, "**Hadîs Araştırmasına Hazırlık**" başlığıyla okuyucuya sunulmaktadır. Öncelikle araştırmacı için araştırma türünün tercih edilmesi ve faaliyet göstereceği araştırma alanının çerçevesinin belirlenmesinin, ilk adımı oluşturduğu ifade edilmektedir. Araştırma konusunun seçimi, konuya dair müfredât tayini ve kaynakların belirlenmesi ve araştırmanın belli bir plân çerçevesinde yapılmasının, araştırmacıya zamanını verimli kullanması, çalışmanın bir düzen ve insicam içerisinde ilerlemesi ve araştırma konusunun tekâmülü açısından önemli olduğu vurgulanmıştır. Çalışmada, araştırma için yapılan plânlamanın, araştırmacının verimli çalışmasına ve araştırmanın bir düzen içerisinde seyrine katkı sağlaması için, giriş-gelişme-sonuç tertibine uygun olarak yapılmasının gerekliliği anlatılmış ve bununla ilgili örnek bir plân sunulmuştur. Eserde, hadîs araştırmacısının seçtiği konuyla ilgili bilgileri gerekli kaynaklardan notlar tutarak derlemesi ve derlediği bilgileri ilmî bir üslupla değerlendirmesinin araştırmanın verimi ve kabulü açısından önemli olduğuna değinilmiştir. Çalışmada, bilgi kaynaklarının atıf ve isnadının nasıl yapılması gerektiği, "**Dipnot Tanzimi**" ve "**Kaynakça Tertibi**" alt başlığıyla anlatılmıştır.

Hadîs araştırması tasnifinin ve kaynaklarının anlatıldığı **Birinci Bölümde**, hadîs araştırma sahaları kısa bilgilendirmelerle tasnif edilmiş; bu tasnifle ilgili kaynaklara ayrıntılı bir şekilde yer verilerek araştırmacıya kolaylık sağlanmıştır. Eserde, hadîs sahaları şu şekilde belirlenmiştir:

- 1) Hadîs Tarihi Araştırması ve Kaynakları
- 2) Hadîs Ricâli Araştırması ve Kaynakları

Atıf: Kök, Aysun. "Hadîs Araştırmalarında Usûl", (Kitap Takdimi). gifad: gümüşhane üniversitesi ilahiyat fakültesi dergisi / the journal of gümüşhane university faculty of theology 19 (Ocak / january 2020/1): 145-146.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (aysunkok@hotmail.com), ORCID: 0000-0002-3577-8141.

- 3) Hadîs Edebiyatı Araştırması ve Kaynakları
- 4) Hadîs Usûlü Araştırması ve Kaynakları
- 5) Hadîs İlimleri Araştırması ve Kaynakları
- 6) Hadîste Konu Araştırması ve Kaynakları
- 7) Hadîs Tahrîci Araştırması ve Kaynakları

Çalışmanın **İkinci Bölümünde** araştırmacıya, bir hadîsi veya araştırma konusu ile alakalı **hadîsleri bulma ve râvîlere dair ricâl ve cerh-ta'dîl bilgilerine** ulaşabilmenin kısa yolları gösterilmektedir.

Bu bölümde, metni bilinen hadisle ilgili aramaların ne şekilde yapılacağı ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Metnin ilk kelimesine göre hadîs arama; metnin ilk kelimesi bilindiğinde, hadîsleri ilk harflerine göre düzenleyen kitap ve eserlerin, etraf kitapları ile miftah ve fihristlerin isimleri ve bunlarda hadîs aramada izlenecek yöntem paylaşılmıştır. Hadîsi metninde geçen herhangi bir kelimeden hareketle arama ve yöntemleri ayrıntılı biçimde kaynak kullanımı ile birlikte gösterilmiştir. "Hadîsi Konusuna Göre Arama", "Hadîsi Senedi İle İlgili Bilgiye Göre Arama", "Hadîsi Metni İle İlgili Bilgiye Göre Arama" ve son olarak "Elektronik Kaynaklarda Hadîs Arama" metodları görselleri ile desteklenerek araştırmacının istifadesine sunulmuştur.

Üçüncü Bölümde ise; hadîs araştırmalarında önemli bir yeri olan **hadîs değerlendirmesinden**, önemine binaen hadîsin sıhhat ve güvenilirliğinin belirlenmesi bağlamında hadîs tenkidinin yapılması gerektiğinden bahsedilmiştir. Eserde, bu değerlendirme **sened ve metin** değerlendirmeleri olarak tasnif edilmiştir. Hadîs değerlendirmesi uygulama örneğinin yer aldığı kısımda, sened değerlendirme uygulama örneği ve metin değerlendirme uygulama örneği ile ilgili makaleler paylaşılmış, hadîs değerlendirmesi ile ilgili teorik bilgilerin müşahhas örneklerle ortaya konması ve araştırmacının geniş şekilde bilgilendirilmesi amaçlanmıştır.

Eser genel anlamda, Hadîs sahasıyla ilgili ilmî araştırmalar yaparken, kullanılacak kaynakların doğru usûllerle kullanılarak istifade oranının yükseltmesi ve ortaya çıkan araştırmaların tesir sahasının genişletilmesine katkı sunmayı amaçlamıştır. Hadîs alanında araştırma yapacak bir araştırmacının takip etmesi gereken yöntemleri sistematik olarak ele alması, başvuru kaynaklarını ayrıntılı olarak tanıtmayı ve elektronik kaynakların kullanımını görsellerle sunması, çalışmadan faydalanmayı kolaylaştırmaktadır.

Yukarıda sıralanan tespit ve değerlendirmelerden hareketle "Hadîs Araştırmalarında Usûl" isimli eser, hadîs araştırmacılarına tavsiye edilebilecek bir çalışma niteliği taşımaktadır.